

Det er mindst lige så vigtigt at råjorden ligger i en naturlig lejring som at lægge rødræn. Her er råjorden æltet sammen under våde forhold.

Boldbaner uden anlægsfejl

Plejekompetencen skal inddrages helst lige fra idéfasen ligesom andre interessenter, anbefaler arbejdsgruppe der også lancerer ny tjekliste

Af Asbjørn Nyholt

Man skulle ikke tro at det var så vanskeligt at anlægge en brugbar boldbane: Rette jorden af, så græs og måske lægge dræn. I praksis viser det sig at være svært. Det kniber specielt med at respektere og bevare muldens struktur i anlægsprocessen.

En lille arbejdsgruppe har været samlet gennem 2014 og 2015 for at opsamle erfaringer om hvornår det typisk går galt og samtidig komme med forslag til hvordan fejl kan minimeres fremover. Gruppen vil

fremhæve fem centrale problemstillinger:

- 1) Hvordan kan vi inddrage grøndriftsherren under hele anlægsprocessen?
- 2) Hvordan sikrer vi at kvaliteten af det ønskede anlæg er defineret?
- 3) Hvordan undgår vi at tidsplanen ødelægges et ellers godt projekt?
- 4) Hvordan håndhæves en faseopdelt kvalitetssikring med tilhørende tilsyn?
- 5) Hvordan sikrer vi at den akkumulerede viden i anlægsgartnernormerne lægges til grund for anlægsarbejdet?

I den klassiske anlægsproces er der høj fokus på brugerinddragelse tidligt i processen, mens de ansvarlige for den følgende pleje ofte først inddrages på dagen for afleveringsforretningen. Arbejdsgruppen oplever på denne måde et fungerende samarbejde mellem brugergrupper og det politiske niveau, hvorimod de kompetencer som *grøndrift* besidder meget sjældent inddrages under processen.

På denne måde går man glip af praktisk og grøn viden, samt den motivation og det medejerskab der ligger i at

grøndrift står alene tilbage med ansvaret for græsbanerne efter anlægsfasen.

Tidligere i processen

Gennem hele forløbet flytter ansvaret sig. Ofte fødes ønsket om nye boldbaner på det politiske niveau i et tæt samspil med borgerne. Siden flyttes ansvaret over i forvaltningen som sidder med bygherreansvaret tit hjulpet af en rådgiver. Siden kommer entreprenøren på banen og skal bringe sin faglighed i spil under udfoldelse af projektbeskrivelsen.

Endelig på dagen for afleveringsforretningen kommer den driftsansvarlige på banen. På dette tidspunkt er det for sent at komme med input. Kritik der ytres på dette tidspunkt, er problematisk og dyr at imødekomme. *Grøndrift* føler let i situationen at de ikke har noget valg. Banen *skal* overdrages med armen vredet om på trods af at der er åbenlyse mangler ved banen.

Vores håb er at *grøndrift* vil blive inddraget langt tidligere i processen, allerhelst lige fra idéfasen på lige fod med andre interessenter. Se tjeklisten. Når man står ude på banen ved afleveringsforretningen, er det mildt sagt lidt sent at opdage: At bygherre ikke har beskrevet hvilken banekvalitet man ønsker. At kvalitetssikringen både ved entreprenør og tilsynsførende ikke er udført efter planen. At driften ikke kan komme ind med maskiner på det nye areal. At banearbejdet er unødvendigt opdelt hvilket hindrer effektiv drift og fri slidfordeling mv.

Også midler til plejen

Der er god profilering for politikerne i at give en bevilling til

◀ Det mest almindelige problem ved anlæg af boldbaner er at muldens aggregatstruktur brydes ned til en tæt enkeltkornsstruktur. Den underliggende råjord er ofte langt mere permeabel end et komprimeret vækstlag. På billedet siver vandet ikke gennem den nederste del af vækstlaget og ned i råjorden.

Strukturen ødelægges ofte allerede når mulden rømmes af og lægges i depot. ▶

en boldbane. Det forholder sig straks anderledes når banen efterfølgende skal plejes. Det er langt fra i alle kommuner at der følger midler med til afledt drift når der anlægges nye faciliteter. Selv om entreprenøren gør hvad han kan for at skåne jordstrukturen i anlægsprocessen, sker der altid en vis nedbrydning af aggregaterne i vækstlaget.

De første år efter anlæg er der derfor altid et ekstra behov for dybdeløsning af vækstlaget og for et højere gødningsniveau end der er på gamle baner. Det kan derfor

hurtigt vise sig at det er dobbelt så dyrt at pleje den nye bane de første år sammenlignet med kommunens øvrige baner. Enkelte kommuner har haft held til at lægge denne etableringspleje ind i anlægsbudgetter for at undgå en generel serviceforringelse. □

SKRIBENT
Asbjørn Nyholt er hortonom og græskonsulent. Nyholt.dk.

ARBEJDSGRUPPE
Anders Nielsen, Herning Kommune
Thomas G. Taarup, Slagelse Kommune
Sten Bartelsen, Slagelse Kommune
Christina Hoff, Odense Kommune
Asbjørn Nyholt, Nyholt ApS

TEMADAG OM ANLÆG AF BOLDBANER

Den 30. maj 2016 på Campus Frederiksberg sættes der fokus på at styrke grøn faglighed i anlægsprocessen. Fra forskellige vinkler belyses de problemer der er i anlægsfasen: Hvordan kan du undgå de typiske fejl? Er der overensstemmelse mellem forventningen til bane-kvaliteten, arealet og økonomien? Hvordan defineres banekvalitet? Hvordan sikres at anlægget kan driftes? Læs mere på ign.ku.dk.

TJEKLISTE FOR ANLÆG AF BOLDBANER

1. IDÉFASEN

Skitse, formål, økonomisk overslag

- Overordnet vision.
- Afsæt økonomisk pulje til at lave et gennearbejdet, kvalificeret overslag.
- Afklaring af arealrestriktioner, konfliktsøgning mv.
- Analyse af interessenter.
- Inddragelse af interessenter (inkludativ drift).
- Overordnet skitsering af projektet.
- Økonomisk overslag herunder afledt drift.
- Skitseforslag inklusiv realistisk tidsplan til politisk godkendelse.

2. PROJEKTUDVIKLING OG BESKRIVELSE

- Udarbejdelse af aftale med rådgiver(e) efter udbudsregler.
- Forundersøgelse af areal, jordbund, miljø.
- Myndighedsbehandling: Kommune-, lokal-, vandmiljø- og spillevandsplan, byggetilladelse.
- Optimering af projektet.
- Sikre efterfølgende effektiv drift.
- Etableringspleje (økonomi).
- Endeligt budget og bevilling. Hvem kan trække på anlægsbevillingen?
- Bygherre laver entydig beskrivelse af kvaliteten. Hvad skal der laves? Opsæt et defineret mål!

3. PROJEKTERING

Kravspecifikation og detailprojekt

- Eventuel udarbejdelse af aftale med rådgiver(e) efter udbudsregler.
OBS: Tilsyn, sikring af kvalitetssikring og fordeling af ansvar under anlægsfasen.
- Ekstra opmærksomhed på:
  - Henvisning til NOVA 2015 (DAG).
  - AB92 (herunder afvigelser).
  - Realistisk tidsplan.
  - OBS: Muldflytning og jordbearbejdning.
  - Krav til materialevalg, materialebeskrivelse.

- Beskrivelse af maskinkrav i forbindelse med anlæg og eventuelt den efterfølgende drift.
  - Elementbeskrivelse, plejeplan (afleveres i driftens 'edb-format').
  - Krav til faseopdelte kvalitetssikring både over for tilsynsførende og entreprenør (kontrolplan).
- Granskning af udbudsmaterialet, udbud, valg af entreprenør og indgåelse af kontrakt.

4. UDFØRELSE

Anlæg og tilsyn

Punkter hvor driftsherren kan sikre mere indflydelse i anlægsfasen og dermed styrke den senere drift:

- Grøn drift deltager i alle byggemøder.
- Sideløbende opsyn med anlægsprocessen med fokus på NOVA 2015 og på at beskrivelsen overholdes så indsigelser kan fremføres over for tilsynet.
- Assistere tilsynsførende ved praktiske tilsyn. Opmærksomhed på at efterlyse dokumentation for faseopdelte kvalitetssikring der leveres af både tilsyn og entreprenør.

5. AFLEVERING

- Arealet gennemgås visuelt på baggrund af det samlede afleverede kvalitetssikringsmateriale.
- Detaljeret afleveringsprotokol udarbejdes herunder eventuel mangelliste.
- OBS: På opfølgning ved 1- og ikke mindst 5-års gennemgang.
- Gruppen har gode erfaringer med at driften selv hurtigt overtager plejen (efter et år).
- Arealet overdrages til driften med tilhørende elementbeskrivelse, kort m.m.

6. DRIFT

- Etableringspleje (pengene er med via projektet).
- Afledt drift effektueres.

Plænegræsfrø med stærke rødder

- til alle formål
- til den professionelle bruger

Top kvalitet
Professionel rådgivning og service
Hurtig levering - prøv os her:

Holstebro: 97 42 05 33
Slagelse: 58 57 14 70
Produktchef plæne: 40 45 97 04
ole.sams.falkenberg@dsv-froe.dk

Innovation og vækst

www.dsv-froe.dk

Svend Andersen
Plantefokus
Professionel træ- og planterådgivning

Din direkte vej til faglig sparring og udvikling.

Tlf.: 30 32 72 33
www.plantefokus.dk